

ČASOPIS SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH V PRAZE.

Časopis vydáván jest pouze členům Společnosti a to zdarma. — Expedice jest na Král. Vinohradech, Čelakovského sady, č. 432.

Číslo 3.

Vydáno v listopadu 1893.

Ročník I.

Topografie předhistorických osad lovosických.

Píše Dr. J. Matiegka.

Asi též obraz, jak nám líčí cestovatelé krajiny divochy obydlené, podávala naše vlast v pravěku, změněný poněkud pouze ve zvířené a květeně. Neproniknutelné lesy, pouště a močály se střídaly, protržené jsoouce potoky a řekami obroubenými rákosím a vrbím a s břehy málokde přesně ohraničenými. Jest samozřejmo, že první obyvatelé vyhledávali při svých potulkách po zemi vyvýšenin, pahorků mimo močály a chráněných před povodní. Místo jednou vyhlédnuté a upravené bylo opět vyhledáno při následujících návštěvách; bylo však i později rodinám nebo družinám jiného kmene, jiného původu, jiné kultury, jiné doby „stavebním místem“ nebo pohřebištěm. Rozsáhlá popeliště vedle zbytkův osad předhistorických, na př. od Lovosic a Lhotky k Malým Žernosekům aneb u Velkých Žernosek, u Libčevsi atd. v tloušťce často přes metr a až přes čtvereční kilometr se rozprostírající, dokazují, že si praobyvatelé této země podobně počínali při získání míst pro své osady jako nynější kolonisté, t. j. pálením pralesů. Místa ta dědil pak kmen po kmenu, kultura po kultuře. Tak povstaly — podobně městům na pahrbku Hissarliku — vždy nové osady na zříceninách osad opuštěných nebo zaniklých.

Příklady, kde se na témže místě nalézají zbytky různých kultur a dob, máme v Čechách množství; zasluhují pak zvláštního studia, které jistě rozmnoží naše vědomosti v různých směrech, zvláště co se týče posloupnosti různých kultur a dob, kterými tyto od sebe jsou děleny.

V následujícím podávám příspěvkem k tomu topografii předhistorických osad lovosických. Místo, kde jsou nynější Lovosice, bylo jistě velmi výhodné pro první obyvatelstvo naší vlasti. Pahrбек hlinitý, na břehu veliké řeky, s dvou stran mimo to obroubený potokem Modlou, s rozhledem na velikou planinu roudnickou, na pokraji jejím a hor lesnatých, na zvěř bohatých položený — toť sídlo prvních Lovosičanů. — Místo to nezůstalo již prázdné; neustále, i po každé změně kultury povstávaly zde znova osady, které jen čím dále tím více se táhly k řece. Pohled na přiloženou mapku poučí nás nejrychleji.

V následujícím podávám krátký přehled a (pokud jinde ještě nebyl uveřejněn) popis jednotlivých nalezišť, předhistorických pohřebišť a osad, v tom pořadu, jak asi po sobě následovaly.

A) Doba diluvialní.

V cihlářské hlíně, která tvoří podklad pro město Lovosice a okolí, byly častěji nalezeny zbytky zvířat vymřelých, diluvialních. Z vlastního obvodu města jest mi znám nález kostí diluvialních učiněný při kopání studně v nynější plynárně. (Poz. parc. 601—15.) Stopy po člověku diluvialním však doposud nebyly nalezeny.*)

B) Doba neolithická.

Nejstarší osada lovosická stála asi na místě nynější cihelny Reiserovy (dříve Tschinklovy). Zde byly již po dlouhá léta činěny hojně nálezy z různých dob, kultur anebo různých období těchto.

1. V zadní části této cihelny (poz. parc. 282—1.) nalezl pan Hanamann hroby s kostrami nataženými, s kamennými nástroji a s nádobami šňůrovým ornamentem ozdobenými. (Bližší popis podávám ve svém článku „Příspěvky k poznání českomoravského neolithu“ v Českém Lidu III. 3. sešit.)

2. V přední jámě cihelny (č. p. 266—2.) byly objeveny hroby se skrčenými kostrami z doby neolithické, o nichž jsem podal zprávu v Českém Lidu, I. str. 41.

3. Několik metrů od tohoto místa na sever byla při odkopávání hlíny otevřena jáma (patrně pouhé ohniště), v níž byl nalezen kromě několika kůstek a střepů střep velické nádoby s pěkným ornamentem, skládajícím se z čárkovaných trojúhelníků, jaký je pro neolithické nádoby charakteristický. (Srv. Český Lid III. 3. seš.). Snad přísluší tato jáma jako zbytek obydlí k hrobům právě (sub. 2) zmíněným.

Na poli zv. „Galgenfeld“ (poz. parc. 601—1.) byl v r. 1892 při stavbě stoky ze sulejovického cukrovaru odkryt osamocený hrob s kostrou skrčenou, na levém boku odpočívající a s nohami silně přitáženými, bez kamenů, bez milodarů. Dle polohy (viz Český Lid I. 1891. str. 226.) soudím, že nález ten patří do doby neolithické; též vzezření kostí svědčí pro tu dobu.

C) Doba bronzová.

5. V panské cihelně (na pravé straně silnice k Šířejovicům) byl nalezen v r. 1892. na severozápadní straně a to bliže západního cípu cihelny osamocený hrob kosterný; nebyl jsem přítomen při kopání, ale z okolnosti, že byl hrob velmi krátký (v celku sotva 130 cm. dlouhý), ačkoliv kosti přináležely osobě dospělé, soudím, že mohla kostra

*) Vyslovuji panu inženýru Karlu Zenkrovi povinné díky za laskavou pomoc zvláště při určení nalezišť dle parcelních čísel.

ležeti jen s k r č e n ě a to na jednom boku, nikoliv sedě, neboť byl hrob také velmi nízký. Dle udání nálezce ležely kosti pohromadě na maličkém místě. Hrob nebyl kamením obložen ani pokryt. Vedle kostry stály podle sebe 4 nádoby: malý hrníček (obr. 1.) 4 cm. vysoký, na okraji 5, na dně 3 cm. široký, bez ouška; za ním šálek (obr. 2.) s vodorovným ouškem, 8 cm. vysoký, nahoře 15, na dně 7 cm. v průměru čtjající a v něm překlopený hrníček (obr. 3.) s ouškem kolmým, 7 cm. vysoký, na okraji 9, na dně 2·5 cm. široký, a konečně mistička černá, při kopání porouchaná (obr. 4.), s pupíčkem na okraji, 4·5 cm. vysoká, na okraji 15, na dně 6·7 cm. v průměru měřící. V této se nalézaly 3 kaménky, a to: kus růžového, kus žlutého křemene a kus černého čediče. Kromě toho nalezen u kostry pěkný růžový plochý oblázek, mající v průměru asi 7 cm. Při kopání se objevilo několik menších střepeů z různých nádob, které patrně nesouvisí s vlastním nálezem.

6. Již v dřívějších letech — a tedy vzdáleně od uvedeného právě hrobu byly v této cihelně učiněny hojně nálezy, z nichž p. R. z Weinzierlu popsal v Památkách archaeol. (XIII. 23.) nález hrobů se skrčenými kostrami známého typu únětického.

7. Pro pohřebiště téhož typu mluvil by nález učiněný panem Hanamannem na knížecím poli (poz. parc. 608—1.) na levo od cesty z Lovosic do Vchynic vedoucí; našel tam totiž jehlici s ouškem typu únětického při hromadě kamení, která snad jest zbytkem porušeného hrobu. — Nedaleko tohoto místa našel jsem na tom poli kromě střepeů kamenný klínek z říční břidlice na jedné straně přibroušený, 4·6 cm. dlouhý, 3·3 cm. široký a kus třetího kamene.

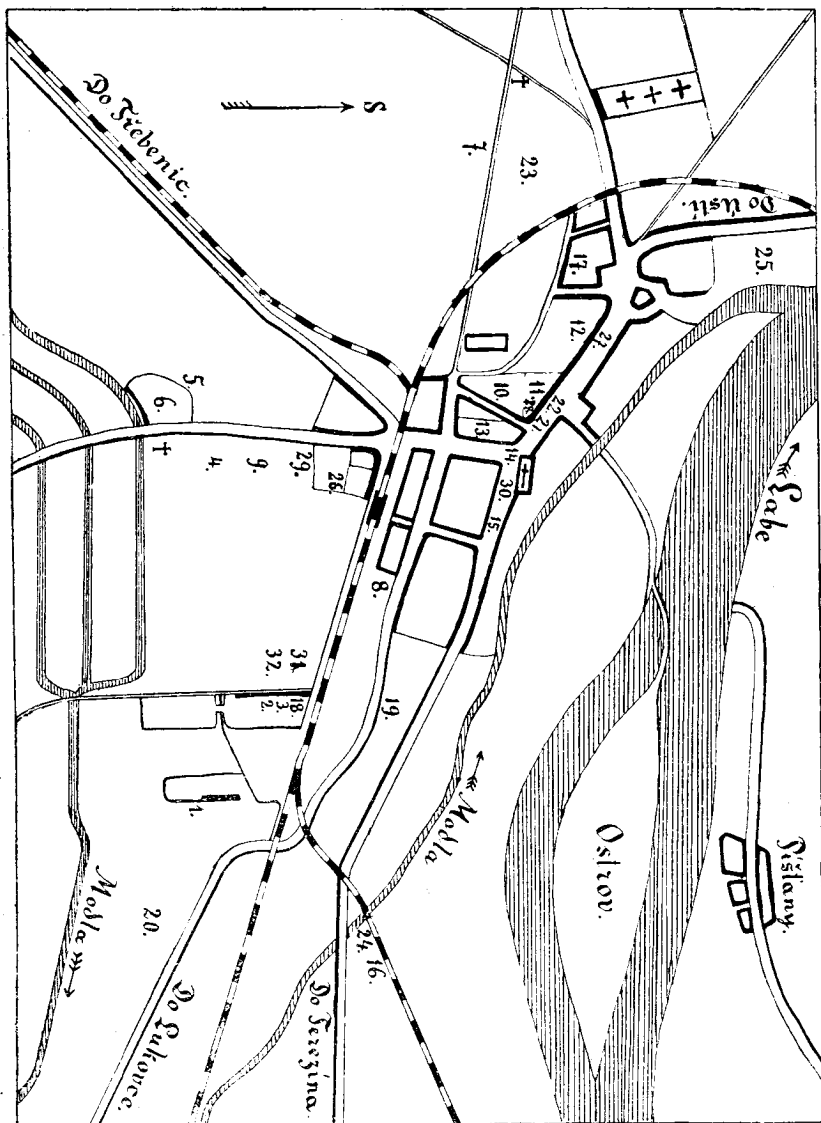
8. Jiné kultuře přináležejí pohřebiště se skrčenými kostrami a jamami (žárové hroby kotlové) na poli (poz. parc. 601—10.) hraničícím s Tschinklovou sušárnou na řípu (popis v Českém Lidu I. stránka 44.).

9. Na poli zvaném „Galgenfeld“ (poz. parc. 601—1.) byl při stavbě stoky z cukrovaru sulejovického mezi nalezištěm A. 4 a F. 29 odkryt hrob s kostrou (skrčenou?), u níž nalezena jemná miska grafitovaná 7·5 cm. vysoká a na okraji 21 cm., na dně 8 cm. v průměru měřící (asi jako na obr. 17.), pak střepey veliké nádoby grafitované, střepey malého grafitovaného hrnce s okrasou (obr. 53.) a nádoba úplná, kterou však si vzal s sebou jistý archaeolog-amateur, zanechav tam vše ostatní, méně zachovalé.

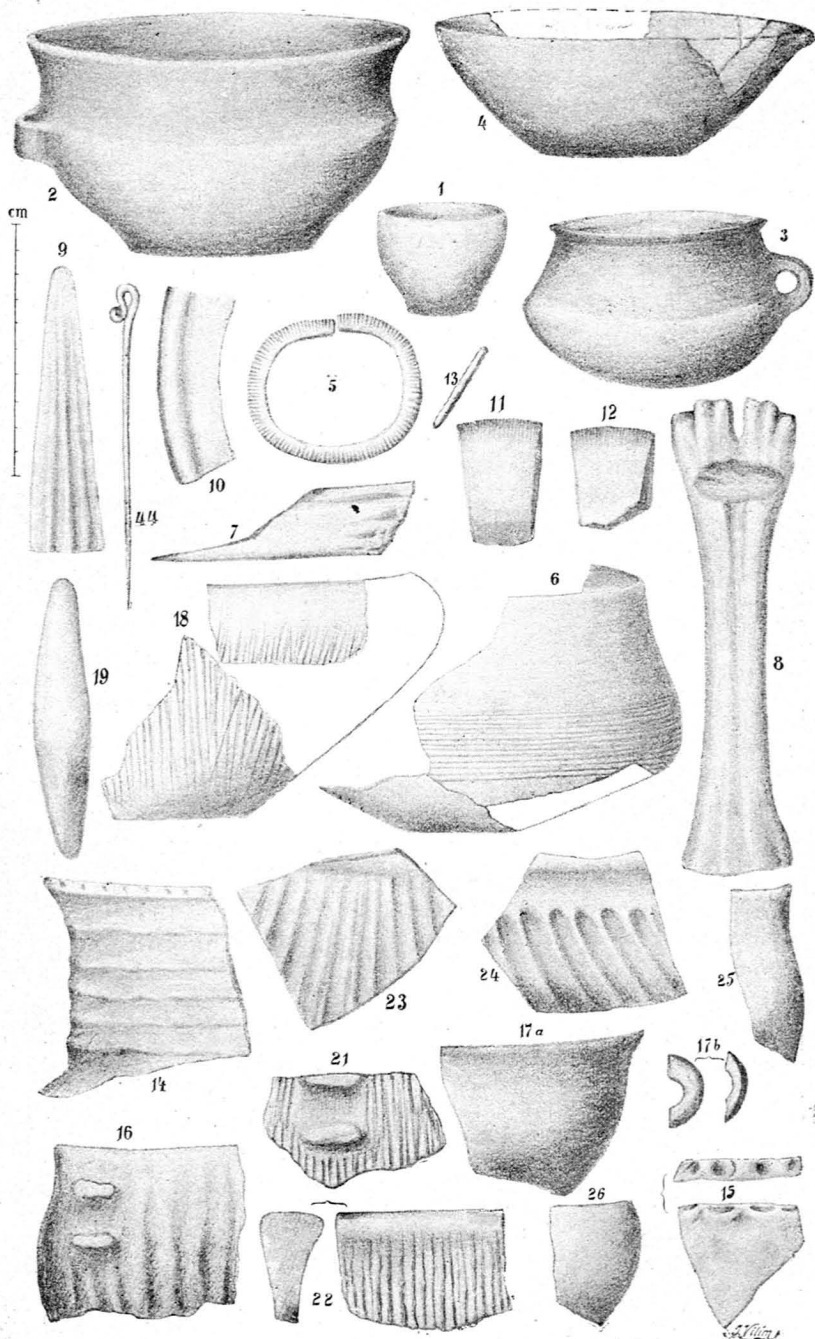
10. Další naleziště z doby bronzové jest nynější knížecí dvůr, bývalý t. zv. „Lustgarten“ (kat. č. 56.). Již před lety byly tam při kopání nalezeny starožitnosti; dělník Náhlovský odevzdal mi z těchto bronzový náramek (obr. 5.) vroubkovaný 0·5 cm. tlustý, s průměry 8·8 a 5·5. — V dubnu 1891 bylo pak při kopání základů k domku šafářovu (č. p. 356.) nalezeno na jednom místě mnoho střepeů (obr. 6.), ale žádná celá nádoba, při nich boodec z rozštípnuté kosti přibroušený a zpracovaná kost (obr. 7. a 8.), 10 cm. dlouhá.

Nedaleko od toho místa nalezen hrot bronzového meče s třemi žebry (obr. 9.) 11·5 cm. dlouhý, úlomek srpů bronzového (obr. 10.)

Mapka předhistorických nálezů v Lovosicích.

8 cm. dlouhý, kamenný klínek (obr. 11.) 5·2 cm. dlouhý a 3·4 cm. široký a úlomek podobného klínku (obr. 12.) a konečné úlomek bronzové jehly (obr. 13.). Všechny tyto předměty ležely porůznu na prostranství asi 1 m. širokém a 6 m. dlouhém; pouze střepy ležely více pohromadě. Několik metrů od tohoto místa prohloubila se černá prst a tu asi v obvodu 1—1·5 m. bylo nalezeno zase veliké množství střepů, z nichž jsem však žádnou úplnou nádobu sestavit

Předhistorické starožitnosti z Lovosic.

nemohl: byly to asi dvě popelnice veliké (obr. 14., 15.), 3 neb 4 hrubě formované hrnky (obr. 16.) a 4—6 hlazených, grafitovaných šálků (obr. 17., 18.), pak 2 kulaté kaménky (v podobě vajíček) a jeden kámen říční, dle rýh na jednom konci též upotřebený (obr. 19.). Střepy z velikých nádob vykazují ornament pozůstávající z rýh hrubě prsty zhotovených, shora dolů a na okraji kolkolem běžících.

Nedaleko byla objevena jáma, jež obsahovala velkou popelnici (obr. 20.) asi $\frac{1}{2}$ m. vys. a tolik též v průměru okraje měřící; dále střepy a kusy mazanice vypálené s otisky trámů a prutů.

Při stavbě stoky na tomže dvoře bylo na straně k nové škole uhozeno na jámy s střepinami, dle všeho na žárové hroby: Střepy pocházely z nádob velikých, hrubých, s rýhami a otisky prstů (obr. 21., 22.), z nádob menších, hlazených a grafitovaných (obr. 23., 24.) a z grafitovaných anebo leštěných šálků a misek (obr. 25., 26.) V jedné jámě byla nalezena kostra novorozeňátka, jak soudím z kůstek mi odevzdaných (týlní kost, levá parietální kost, část čelní kosti, levá lopatka, 5 levých a 1 pravé žebro, 2 kosti klíční.*). Přiznávám, že jest těžko rozhodnouti, zdali se zde jedná o pohřby neb o zbytky bydliště, o jámy odpadkové.

11. Při stavbě domu p. Piescha v Dlouhé ulici (stav. parc. 60, č. p. 38). naproti okresnímu soudu byly v březnu 1890 ve veliké hloubce**) a v jamách černou zemí naplněných a do žluté hlíny cihlářské sahajících tyto předměty: klín kamenný 11 cm. dlouhý, na ostří 6 cm. široký (obr. 27.), a jak otlučené ostří prozrazuje, silně upotřebený; malý kroužek z bronzového plechu, který se zdá býti zbytkem malé mističky bronzové, jejíž tlustší okraj se udržel, kdežto slabé dno přišlo na zmar (obr. 28.); byla asi 1·2 cm. vysoká při průměru 4 cm.

(Pokračování.)

Nejstarší paměti města Dubu.

Sděluje J. V. Šimák.

Krajina pod Ještědem osídlena byla Slovany v dávnověku. Jméno říčky Mohelky, osady Kněžice, upomínající na kult pohanský, Proseč, Osečná, kde les byl sekán, Modlibohov od osobního Modliboh, patronymické názvy Bohumilice, Domaslavice, Všelibice, ukazují na dobu prastarou. Jiný název starý je Žákost, což vykládají na Záhost, župu Záhošťskou či Záhvostdí, pozdější Žitavsko, jež až k Ještědu dosahovalo.

Némou, ale významnou památkou je hradíště na hoře u Světlé, což bylo asi strážnicí pomezí při cestě do Lužice. I jméno Světlé

*) Ačkoliv kosti pocházejí hlavně z levé hořejší čtvrti těla, nesoudím při drobnosti kostí a při známé nevšímavosti dělníků na částečné spalování nebo na rozsekání těla z jiné příčiny.

**) Půda byla zde později mohutně nasypána.

lze přiváděti u spojení se stezkou zemskou, snad hořivaly tu ohně výstražné v dobách nebezpečných.

Historické zprávy nepředbíhají dobu XIII. stol., počínají založením zdejšího kláštera. Končina podještědská, zboží původně královské, koncem věku XII. dostala se do rukou maršálku knížete Soběslava II. Heřmanu řečenému Černému, synu Markvartovu (1174. až 1198.), jež pozdější paměti zvou Heřmanem z Ralska.¹⁾

Vnuk Heřmanův Chval či snad Havel přivolal na dědictví své řád rytířů sv. Jana Jerusalemského, Maltézy, založil prý pro ně klášter ve Světlé a obdařil je zdejším krajem.²⁾

Komenda tato nebyla však zřízena v nynější vsi Světlé, nýbrž na opyši nad řekou Mohelkou (t. j. na místě nynějšího zámku v Dubě Č.) blízko vsi Dubu, na místě před tím nejspíše pustém. Při klášteře vznikl chrám sv. Ducha a zajisté i větší osada, nebyla-li dříve.

Konvent i osada při něm zvané jsou Světlou; Světlé pod Ještědem, kdež je chrám svatého Mikuláše, řečeno na rozdíl Stará Světlá. Časem počalo říkati se Nové Světlé Dub, kterýž název potom zobecněl. Ves Dub dostala pak jméno Dubu Starého.

¹⁾ Paprocký. O stavu panském 251. — Že by Heřman kdy slul z „Ralska“, v listinách známých nenajdeš. Obyčejně Hermannus Marquardii filius, Hermannus marescalcus. Jiný název r. 1187. Herman Marquartic (Regesta I. 179), r. 1188. Hermannus de Marquardic (Regesta I. 182), r. 1199. Benes filius (syn) Hermani nigri (Reg. I.).

²⁾ Tento pan Chval, u Paprockého připomínaný, je záhadným, neboť nikde jinde není jmenován. Pokusíme se poněkud osvětliti tmou osobnost jeho obestírající.

Rozrod potomků Heřmanových:

<p>podle Paprockého:</p> <table style="margin-left: 40px; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="text-align: center;">Heřman</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">┌───────────┐</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">Markvart</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">└───────────┘</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">Havel, Chval, Jarosl. Markvart</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">┌───────────┐</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">Vok ze Všehně</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">└───────────┘</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">Vikard z Polné.</td></tr> </table> <p>• Chvala dotýkáji paměti kláštera ve Světlé. Papr. 251.</p>	Heřman	┌───────────┐	Markvart	└───────────┘	Havel, Chval, Jarosl. Markvart	┌───────────┐	Vok ze Všehně	└───────────┘	Vikard z Polné.	<p>podle Palackého Ib. 473 a Regest.</p> <table style="margin-left: 40px; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="text-align: center;">Heřman</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">1175.—91.</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">┌───────────┐</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">Markvart, 1197.—1228.</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">└───────────┘</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">Havel z Lemberka, Jaroslav,</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">1233.—1253. 1234.—1268.</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">┌───────────┐</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">Markvart,</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">1262.</td></tr> </table>	Heřman	1175.—91.	┌───────────┐	Markvart, 1197.—1228.	└───────────┘	Havel z Lemberka, Jaroslav,	1233.—1253. 1234.—1268.	┌───────────┐	Markvart,	1262.
Heřman																				
┌───────────┐																				
Markvart																				
└───────────┘																				
Havel, Chval, Jarosl. Markvart																				
┌───────────┐																				
Vok ze Všehně																				
└───────────┘																				
Vikard z Polné.																				
Heřman																				
1175.—91.																				
┌───────────┐																				
Markvart, 1197.—1228.																				
└───────────┘																				
Havel z Lemberka, Jaroslav,																				
1233.—1253. 1234.—1268.																				
┌───────────┐																				
Markvart,																				
1262.																				

Srovnávše oba rozrody, vidíme, že shodují se až na osobu Chvalovu. Přece však zpráva Paprockého, že některý syn Markvartův založil klášter ve Světlé, není podezřelá, ana čerpána jest z pramenů jistých, třeba že ztracených. I Vikart z Polné je osobou historickou z r. 1316. (Pozúst. desk I. 56.)

Zdá se tudíž, že Paprocký prohlížeje listiny světelské, nedobře četl, položiv Chval místo Havel, zvláště bylo-li jméno psáno Hawl, Gallo, nebo pod. Tudíž byl by zakladatelem kláštera zdejšího Havel Markvartic.

Avšak dr. Teige ukázal (Památky arch. XII. 283), že jméno Havla, jež Palacký uvádí k r. 1233.—53., náleží vlastně ne jedné, ale třem osobám, Havlu z Lemberka, Havlu synu Markvartovu a Havlu z Jablonné; zdá se však, pomníme-li, že Jablonná a Lemberk tvořily druhdy panství jediné, že právě Havel z Jablonné a Havel z Lemberka jsou osobou jedinou. Havlem, zakladatelem komendy v Dubě. Manželkou Havla z Jablonné byla asi blah. Zdislava (Prameny dějin č. II. 522), jež založila klášter v Jablonné a tam též pochována jest.

Nynější město Dub Český nazývalo se tedy prvotně Světlou³⁾ a to až do poloviny XIV. století.

Nejstarší zaručená zvěst o komendě světelské či dubské je z konce XIII. stol. Roku 1291. 24. srpna biskup krakovský Pavel vypsal udělení 40denních odpustků všem, kdož o svátcích Mariánských a jiných předních vykonají pouť ke kostelům řádu sv. Jana. Mezi nimi řadí se i kostel sv. Ducha ve Světlé.⁴⁾

Po půl století na to mlčí prameny naše. Známe jen převory zemské Johanitů, kteří byli zároveň vrchními pány zboží dubského, Havla z Lemberka (1349.—1367.), Jana ze Zvířetic (1367.—1371.), Semovíta, knížete těšínského (1375.—91.), Markolda ze Vrutice (1391.—98.), Herše ze Zvířetic (1398.—1400.), Jindřicha z Hradce (1400.—21.).⁵⁾

Plebány čili faráři zdejšími byli, pokud známo: Mikuláš, bratr řeholní, † 1359., Jan, před tím ve Světlé, vzdal se r. 1364., Vach či Vok, Jan klerik, vzdal se 1367., † 1380. Mikuláš klerik, vzdal se r. 1383., Petr klerik, dostal se r. 1389. do Rychnova u Jablonce.⁶⁾

Sporé správy docházejí z dob převora zemského Havla z Lemberka. Roku 1347., 6. května Havel daroval kostelu řádovému v Žitavě plat roční l hřivny stříbra na vsi Heinrichsdorfu, budou-li konati

³⁾ Doklady pro to:

1291. Cvetla. ecclesia sancti Spiritus. (Kostel sv. Ducha — ve Světlé je chrám sv. Mikuláše.)

1249. Pečeť kostela ve Světlé a pečeť Havla z Lemberka, na níž vyobrazen je kromě znaku Havlova strom (znak Dubu?).

1359. Ctibor, farář ze Světlé přišel do Staré Světlé.

1363. Farář Ctibor ze Staré Světlé odešel, přišel Šimon.

1364. Šimon ze St. Světlé šel jinam, místo dostal Petr.

1375. Petr ve St. Světlé měnil místo, k tomu svolil Hynek komendator in Dub.

1370. Dům sv. Jana Jerus. in Dub.

1373. Dům sv. Jana Jer. v Dubě jinak ve Světlé.

Viděti, že liší se od sebe Světlá a St. Světlá (1359.)

Stará Světlá a Dub (1375.).

Dub slove jinak Světlá (1373.).

Že kostel vznikl až po založení kláštera ve XIII. věku, soudíme z gotického slohu jeho.

⁴⁾ Emler Regesta II. 1229.

⁵⁾ Tomek, Dějepis m. Prahy V. 205.

⁶⁾ Knihy konfirmační I. 104, I. 108, Ib. 80. III. IV. 123. 153. 216. — Kněz Petr ze Světlé, jenž 1363. dán byl do Hodkovic (kn. konf. I. b. 18) a Tomáš ze Světlé, jenž 1364. přišel do Horek (tamže 45), byli buď z jiné Světlé nebo rodiči ze Světlé.

Plebáni světelští připomínají se tito: Jan do roku 1359., potom v Dubu, Zdeněk 1359. v list. učinil slib řeholní, Ctibor, jenž byl dříve farářem v Dubě, nejspíše před Mikulášem do r. 1363., Šimon, farář z Teplice, do r. 1364., Petr z Náchoda do r. 1375., změnil místo s Janem z Lobče, jiný Petr do r. 1392, Václav z Kvítkovic do r. 1396, Mikuláš, jen od července do srpna, kdy změnil místo s Oldřichem z Hlavice, tento vzdal se 1396. 15. list., i nastoupil Martin, farář ze Zámostí, roku 1422. Rehoř. (Kn. konfirmační I. 104, I. 108, Ib. 33. 54. III. 36. V. 131. 262. 263. 264. 273. — VIII. 82.).

pobožnosti za duši jeho. Kdyby představený žitavský nevyzvedl platů někdy, peníze připadaly komendě ve Světlé (Dubu). Dárce položil i podmínku, jíž věnování své přenášel na konvent světelský, kdyby žitavští zanedbali povinností určených.⁷⁾

Roku 1349. v listopadu převor Havel pobýval ve Světlé a tu stvrdil žitavským dar knih od br. Konrada. K listině přivěsil i pečeť kostela ve Světlé.⁸⁾

Podobného daru jako Žitavským, ač skvělejšího, dostalo se klášteru v Dubě od převora generálního, Jana ze Zvířetic. Roku 1371., 20. ledna — nedlouho před smrtí svou — Zvířetický závětem odkázal bratřím v Dubě roční plat 3 kopy 10 grošů v Žibřidově a plat 40 kop (či snad ze 40 kop) ve Vinci. Za to vyžádal si pobožnost za spásu duše své, modlení u vigílii, mše zádušní a zvonění o každých dnech suchých a výročním dnu své smrti. Listinu — v níž nejprve čteme klášter v D u b ě — pečefmi stvrdili komthurů Pešl z Prahy, Henz ze Žitavy a Pavel Kabát z Ml. Boleslavi.⁹⁾

Štědrých darů konvent vskutku potřeboval, neboť příjmy, vykázané zbožným zakladatelem ve XIV. stol., již nedostačovaly. K tomu přidávány jim povinnosti nelibé a mrzuté, ale nutné. Musiliť živiti všelijaké prosebníky, kteří vyžádali si opatření toho druhu u papeže místo jiného obročí. Takovým cizopasníkem byl v Dubě kněz Martin, syn Klementa ze Záhoří, asi r. 1370.¹⁰⁾ Tu ovšem není divu, že bratřím vodívalo se zle. Plebán dubský, jsa chudý, neplatil ani desátků papežských.¹¹⁾

Kterak žilo se v klášteře dubském, víme z r. 1373.¹²⁾ Komen-datorem či správcem rytířským byl Hynek z Havlovic již na šestý rok, br. rytířského stavu byli: Čeněk z Lemberka, Závíš z Újezdce, Matěj z Vratislavi, Pavel ze Rvačova, kněží Jan převor, Ondřej, Vok, Valeš a Petr.

Komenda měla příjmů 274 kopy, 24 grošů, 8 haléřů (1 kopa asi 24 zl. našich peněz) úroku. Z toho vydávalo se na šatstvo letní a zimní bratřím a sluhům 30 kop, na potřeby kuchyně 60 kop, přišel-li velkopřevor se služebnictvem, tedy více, mzdy sluhům 24 kopy, na stavby při klášteře a dvořích, žencům, za oves a jiné potřeby 104 kopy, dávky císaři, králi, knížatům a pánům 90 kop, tedy vydají 313 kop.

(Pokračování.)

⁷⁾ Archiv maltézský. Listina má pečeť Havlovu a světelskou. V té uprostřed kříž maltézský a nápis: SIGILLVM ECCLESIE DE SWETLA — Přepis v archivu města Prahy.

⁸⁾ Archiv maltézský, 1346., 11. list. Přepis v archivu města Prahy.

⁹⁾ Arch. maltézský. — Přepis v arch. m. Prahy.

¹⁰⁾ Arch. kapitulní XVI. 8.

¹¹⁾ Registra desátků papežských. Vyd. Tomek, str. 84.

¹²⁾ Zpráva o řádu v archivu malt. — Výtah ve Zprávách o zasedání uč. spol. 1877. str. 190., od dra Emlera. Přepis zprávy v arch. pražském.

Pokuty a tresty v XVI. a XVII. věku.

Podává B. V. Konečný.

Materiál k tomuto článku sebral jsem v starých knihách skutečských, zejména v Žluté knize r. 1457. zřízené a v knize smluv svatebních, v níž je z počátku mnoho rozsudků, náprav a nbrmanských smluv.

Nejobvyklejší a nejčastější byla pokuta peněžítá různé velikosti až do 50 kop míš. Uvedu některé příklady. Za „uražení a ochromení“ (l. 1584.) ustanovena pokuta 40 kop a l. 1588. za tentýž přečin 20 kop a vinník ještě se musil „s líkařem o zhojení smluviti“. Léta téhož Václ. Kočička Provazníkovi „ruku pravou vytočil a jej na ní ochromil,“ za to zranění 30 kop dáti musil, ovšem že v ročních termínech po 5 kopách. L. 1557. „za ouraz zranění na ruce“ ustanoveno pokuty 24 kopy, které se měly dávatí vždy o sv. Jiří po 4 kopách až do vyplnění Jan Jadrný l. 1575. usvědčen byl ze zlámání ruky Janu Tomerovu, proto musil „za takové škody náklady nejprve Janu Tomerovu ve dvou nedělích 3 kopy, kteréž prve sám líkaři dal, zase navrátiti a líkaři při sv. Kříži nejprve příštím 3 kopy dáti a potomně za dotčené škody a náklady jemu Janu Tomerovu 24 kop vyplniti.“

V těchto případech poraněný pokutu bral. Nejčastěji však se potkáváme s případy, v nichž vrchnosti peníze připadly, a tu nalézáme i pokuty 50 kop míš. tomu určené, kdož by při srovnanou zdvihal a obnovoval. L. 1575. Václ. Nyklíkú Matěje Kovarčina „slovy hanlivými nenáležitě uplundroval a potom manželku jeho Kateřinu mimo řád a právo uhaněl,“ byl za to vězením trestán, a když by se to opakovalo, byl povinen 10 kop k ruce vrchnosti dáti.

Peněžitých pokut, určených těm, kdož by „něčím zlým spomínali neb uloženú věc připomínali“ neb „porovnání zdvihali“ jest velmi mnoho a většinou připadají vrchnosti. Jen tu a tam je odchylka, že buď polovička nebo třetina pokuty k záduší horního kostela skutečského dáti se má nebo k úřadu města; v jednom případě (v r. 1680.) ustanoveno za pokutu „5 kop k chudému špitálu skutečskému, 5 ouřadu města Skutče a udělání 15 sahů dříví do špitála“. Při r. 1545. určena pokuta 5 kop „na vopravu cest vobecních“.

„Vězením šatlavním,“ jak známo, se přecho trestalo, ale zvláštní je případ při r. 1574., kdy Martin Motričkú „skrze hanlivá a důtklivá slova Václavovi Rybičkovu k soudům a nákladům dal příčinu a jiných několik artikulův proti záповědi Jeho milosti Páně se dopustil, protož v pokutu a Jeho milosti Pánu v trestání jest upadl takový, aby hned počnouc v tuto sobotu neprve příští na zámku Rychmburce se do věže postavil a tam přes neděli až do pondělka slunce východu zůstal a to za 12 nedělí pořád zběhlých každou sobotu aby to vykonal až do pondělka.“ Než případů těchto jest několik.

L. 1629. Jan Zvára „skrze své nevážné a nepoctivé mluvení a pochloubání za 4 neděle pořád zběhlé za obě noze za kladou vězením šatlavním strestán byl“.

V r. 1637. Alžběta manželka Martina Jetmarova „na jarmarce s jinými ženami řemesla hrnčírského svádu stropila a manželům jich na poctivostech utrhati a naprosto rasů jim nadati se opovážila“, za to Alžběta ztrestána vězením a kdo by při tuto vzpomínal a obnovoval „ten každý z osob pohlaví mužského v pokutě 50 sahův dřev pivovarských na svůj náklad udělati dáti a na zámek Rychmburk odvésti mají, z osob pak pohlaví ženského 30 pytlův korečních v týž pokutě z vlastního svého nákladu též k ruce vrchnosti na zámek Rychmburk beze vsí milosti povinni budou odvésti“. Jinde pokuta jest „50 sahův dřev pivovarských svými vlastními rukami udělati“, jinde zase jen 20 sahů dřev dáti udělati se poroučí.

Při r. 1569. zajímá nás pokuta, která stanovila, aby vinník „hned Jeho milosti Pánu bečku vína dobrého červeného povinen složití byl a z trestání, dokudž by té pokuty nesložil, vypuštěn býti nemá“.

L. 1629. Mikuláš Sirůček Petru Kašparovu „nožem na zdraví jeho ublížení učinil a jej nemále zranil a proto za takové na zdraví ublížení, za meškání a veliké škody a outraty tele roční dáti a lékaře, kterýžby jeho na takový ouraz zhojiti mohl zjednati a odhojení zaplatiti má“.

Při r. 1575. čteme „jestli by se kdo proti vrchnosti své aneb které ouřadní osobě ze Skutče hanebných řečí a slov dopustil, aby na hrdle trestán byl“. S tím případem potkáváme se několikráte.

Drobné zprávy.

O staroslovanských lázních píše Nestor, Al-Bekri a Ibn-Dasta. Lázeň byla horká a připravována dle svědectví dvou posledních tak, že kamenné ohniště rozpáleno a pak poléváno vodou, aby se vyvinuly páry. V článku Dra. J. L. Píče: Lázně staroslovanské podotýká se, že v dnešní Haliči jsou podobné lázně dosud v obyčeji, kamenné pak ohniště nebo pec že bylo uděláno z velikých oblázků kulatých nebo zakulacených, jaké jsou v řečištích. Týž uvádí dále, že dle Dra. Z. Wintera, jak archiv rakovnický svědčí, dováženy oblázky do lázni rakovnických až z Ohře u Zátce. (Památky arch. XIV. 61.) Z listů Henrika de Isernia patrně, že ve druhé polovici XIII. st. měli v Praze lázně, „kde vodu lili na kamení, aby páru působily kameny rozžhavené, pak že se pot lil z těla, při čemž také pro větší lahodu sluhové metlami šlehali tělo.“ Dr. Herm. Jireček v Čas. Čes. Musea 1870. v listě 138. Jiný doklad k tomu nalezl jsem ve spise kněze Havla Žalanského: O veřejném posledním soudu atd. r. 1615., kde na str. 114. a následující přirovnává život lidský k lázni, pravě: A jako v dýmové, staré, temné nějaké světnici neb lázni (k ní zajisté S. Jakub život náš rovná), žádný dlouho býti nemůže, jeden odejde, druhý přijde, a čím kdo v ní déleji trvá, tím se déleji dýmem a parou udíti musí: tak v světě dlouho býti nelze atd. (114.) Jako v lázni bývá hluk, a takový rozprávějících křik, že někdo někdy samého sebe slyšeti nemůže: tak v světě taková míchanice jest, že žádný žádného slyšeti nechce. (115.) A jako v lázni, když se voda na kamna na rozpálené skřemení lije, z toho hřmot, praskání, dým a pot jde, a špína odmoká: tak když Bůh na kamna bíd a úzkostí našich přilívá, pot a špínu hříchů našich smývá. (115.) — Uvedli jsme celé přirovnání Žalanského o lázni, proto že nás poučuje nejen o způsobu lázně, ale i o životě lázeňském. A že způsob ten jest starobylý, ukazuje srovnání s uvedenými prameny. J. Soukup.

Staré názvy zbraní. Při prodeji domu neb usedlosti v 15. a 16. st. přidávány byly kupujícímu vždy vedle nářadí hospodářských také zbraně. Názvy jednotlivých částí zbraně, jak jsme je v knihách skutečných četli, uvedeme. Jsou to: »plech jeden přední kus«, »dva plechy«, »přední a zadní kus«, »vo-bojček« (»vo-boječek«), »voštip« (»voštěp«, »voštipец«), »peklihaub« (»peklihaubec«), »šturmhaub«, »leбка«, »šavli«, »meč«, »kord«, »tesák«, »ručnice« (»dlouhá ručnice«), »halapartna«, »zárukovi«, »cepy železem vokovany« (»cepy železny«).

B. V. Konečný.

Archaeologické kursy pro učitele středních škol zřízeny byly letos při české universitě a zahájeny přednášky Dra. Lub. Niederla »O nálezech Schlie-mannových« a Dra. J. Vysokého »Archaeologicko-epigrafické výklady«; Dr. O. Hostinský začne čísti až po novém roce své »Umělecko-historické výklady se zvláštním zřetelem k historickým učebnicím pro střední školy«. Všeobecně známé názory našich vykladatelů klassických jazyků na středních školách, známé svou jednostranností a převráceností opravňovaly nás k naději, že valnou část jich spatříme v přednáškách. ale přepočítali jsme se. Obě přednášky navštívují titíž páni — celkem 10.

Mir.

Přednášky na české universitě v zimním běhu 1893.—94., pokud spadají do našeho rámce, uvádíme v dalších řádcích a to z příčin, že je dosti těch, kteří by často a rádi dali se zapsati za mimořádné posluchače některých čtení, a že kromě ohlášení na černém prkně a seznamu, prodáváreho v budovách universitních, nedostane se o nich žádných zpráv do širší veřejnosti, která má přece své právo na mimořádné posluchačství. — Dr. Kalousek: »Dějepis ústavy české v dobách novějších« (od převratu husitského) a »Nejstarší dějiny české«, Dr. Emler: »O chronologii křesťanské« a »Cvičení palaeografická«, Dr. Píč: »Ze života starých Slovanů«, Dr. Hostinský: »Úvod do dějin hudby«, Dr. Niederle: »Systematický přehled předhistorických nálezů v Čechách a na Moravě« II., Dr. Zibrť: »Kulturní dějiny české věku XIV.«, Dr. Polívka: »Bibliografický přehled slovanské jazykozpytné literatury«, Dr. Dvořák: »O vzniku a vývoji písma«, Dr. Kovář: »Čtení z jazykozpytu«, »Jazyk a národ«. — Budiž ukázka ta, byť i opozdělá, povzbuzením pro letní běh.

—*Sv.*—

Sběratelským ruchem pro národopisnou výstavu českoslovanskou, který tak utěšeně vzkvétá péčí četných odborů národopisných, probudila se pravá konkurenční honba na starožitnosti všeho druhu. Dalo se to ovšem očekávat, ale nikdy v takové míře. Cizáctí uchvatitelé vnikají do příbytků selských i městských s drzostí bezpříkladnou a vyznamenávají se nad to ještě neodbytností, takže se nemůžeme pak diviti výsledkům jejich. A lid náš ve své lehkověrnosti zbavuje se památek po pradědech, často velmi cenných, za bídný groš. Pokládáme za svou i všech museí a odborů národopisných povinnost, vystupovati bez ostychu proti takovému řádění, kdykoli se naskytne sebe menší příležitost. Hlavní výbor národopisné výstavy českoslovanské varuje podobně již v 5. čís. Věstníku ve zprávě: Cizí agenti a národopisná výstava českoslovanská. Upozorňujeme pak vlastenecké obyvatelstvo, aby památek svých nevydávalo, nevyměňovalo a neprodávalo, leč těm, kdo se vykáží čitelným a jediné česky sepsaným a náležitě ověřeným listem, že jsou oprávněni k takovému sběru od Společnosti přátel starožitností českých v Praze, od Musea král. Česk., od městského musea pražského, od hlavního výboru národopisné výstavy českoslovanské, od výstavních odborů neb od krajských museí a spolků musejních. Tu ať koná povinnost svou i jednotlivec, stojící mimo korporace; i upozornění stačí. Proti vetřelci neodbytnému užij každý svého práva a chraň všemožně dědictví po otčích. Jen tak uctíš jejich památku!

On...

Ochrana starožitností a žurnalistika. V době, kdy podána sl. sněmu petice na ochranu starožitností, kdy máme celou řadu museí a spolků musejních, kdy za pomoci nesčetných odborů pořádati se má národopisná výstava českoslovanská, kdy o všem tom mluví se ve schůzích a píše se ve časopisech i denních listech, neradi vidíme, jak žurnalistika naše nedůsledně si počíná, horujíc napřed pro starožitnosti naše, v inserátech pak popřává místa agentům a obchodníkům, kteří k nám dojíždějí a celé sbírky odvázejí. Uvedli jsme toto své mínění proto, že příště již bez milosrdenství a bez ohledu na politické vyznání uveřejníme názvy takových listů.

V. R.

K zachraňování starožitnosti. Přednáška říd. Em. Tonnera v Pražském Klubu zavdala příčinu k delšímu rozhovoru (ve dvou schůzích téhož spolku). Tu a tam padlo nějaké dobré zrno, ale celkem zůstane vše, jak ze zkušenosti víme, při starém. Tu nepostačí komise, tu třeba uvědomiti nejširší obecnost, a uvědomělost občanstva to jest ta pevná hráz proti všem příválům »sběratelským«. Rádi jsme slyšeli, že Dr. K. Chytil, člen Společnosti naší, připomenul práci a přičinění Společnosti v přičině zachraňování památek našich. Společnost učinila prvý a zdárný krok a jsme již tak neskromni a řekneme, že kromě elaborátů Společnosti nic dosud lepšího se neuciniilo, a pokud víme, také se asi nestane tak brzy. *Sev.*

Konservator odbyt venkovem. Když letos žádal jistý konservator rolníka, aby mu dovolil kopati na poli, byl týž ihned ochoten dovoliti výzkumné práce na svém pozemku, avšak pod touto podmínkou: »Dovolím,« pravil rozhodně opravdu uvědomělý rolník, »ale musíte se mi zavazeti, že ty věci nedáte do Vidně a že, budete-li o tom psáti, napíšete nám to do českého časopisu!« Těšme se, že stejné odpovědi dostane se v brzkou posavadnímu systému konservatorskému! Prostá, ale upřímná, zlatá slova, hodná následování všude. Náš venkov není jen pro to, aby dodával starožitnosti, sám pak aby nezvzděl, co to bylo. K čemu jsou české listy odborné? *M. Jindra.*

Kde jsou konservatoři? V kostele mladějovském u Jičína v pravé zdi lodní zazděn jest náhrobek Alexandra Dobnera z Kóngitten, stavovského lejtanta, z r. 1618. Náhrobek ten z pískovce ozdoben je dílem tesaným a 8 malovanými erby na kameni. Vlastně byl malbami ozdoben — poněvadž vlhkostí barevná vrstva skoro úplně je zkažena. Dolejší třetina náhrobku pokryta je silně plísní, která zabíhá čím dále tím výše. — V chrámku v Mohelnici u Mn. Hradiště maloval při poslední restauraci profesor Sequens na omítce v apsidě Madonnu. Vlhkem vnikajícím, špatným krytem a klenbou i tato nejnovější ozdoba je zničena. — Chor kostela v Rovensku z doby výkvětu gotiky ozdoben byl malovanými okny souvěkými. Z těch zbývala do našich časů jediná výplň v kružbě průčelního okna, zpodobující hlavu Kristovu. Při opravě malba tato nemotorným zedníkem byla roztržena. — Nebezpečnoství hrozí zbytkům malovaných oken v kapli na hradě Kostí (patron hr. dal Borgo Netolický). Okna tato, z první doby gotiky, již porušená a nezapně spravovaná, vydána jsou náhodě. Záslužno bylo by uložiti je v museum království Českého a nahraditi kopiemi. *Š.*

Starý kámen náhrobní. Při opravě chrámu sv. Štěpána na Novém Městě pražském r. 1872. nalezeny v umrlčí kapli listiny a obrazy, mezi nimiž zvlášť uvésti dlužno votivní obraz s letopočtem 1671. »Dotčený votivní obraz jest proto důležitý, že na něm vyobrazen jest chrám sv. Štěpána v tehdejší své podobě, s kaplí jerusalemskou a rodiny Rázů z Rosenfeldu (Památky archaeologické IX. 567.), které nyní již zbořeny a vyhlazeny jsou; budiž zde připomenuto, že kámen se znakem Rázů z R. v Tůni ulici ve dlažbě se nalézá.« K tomu poznamenáváme: památný kámen tento, kterýž byl dříve ve dlažbě u vchodu do zahrady, byl při stavbě domu č. 1637. vyzdvížen, ve dva kusy rozražen a do základů zazděn. — *Škp.—*

Hrad Okoř v okresu smíchovském pustne čím dále tím více, a za krátko bude snad již pozdě pomýšleti na záchranu jeho zbytků. Po našem mínění bylo by nejlépe, kdyby se ujal této zříceniny sl. Klub českých turistů. Že by to stálo za pokus, dokazuje nový zápisník návštěvníků, porízený letos nákladem Ctenářsko-hospodářské besedy Okoř v Čičovicích, a čítající již na půl páta sta podpisů od března. Nejvíce navštěvovatelů jest od Slaného a z míst vzdálenějších, zejména z Prahy. *Josef Cyterák.*

Staropražské domy rok od roku mizejí v stavebním ruchu stále vzrůstajícím, aby ustoupily nevkusným často činžákům. Při tom však nikdo nepomýšlí na záchranu toho, co se dá uchovati a co by mohlo posloužiti kulturnímu historikovi. Nanejvýše nějaká mříž nebo klepátko dostane se do sbírek nebo k některému obchodníkovi. Ale aby si někdo povšiml starých dřevěných stropů malovaných, nikomu ani nenapadne. Máme o tom psáno (ovšem jen na základě památek písemných) a to postačí! Stejný osud potkávat památky vy-

dobyté při kopání základů. Hrnce, kachle, mince a j. nálezy přicházejí buď zcela na zmar, nebo nám je nabízí obchodník za přemrštěnou cenu. Proto podáváme seznam stavenišť a doporučujeme návštěvu jich všem svým pp. členům. V poslední době určena byla celá řada starých budov ke zboření, aby ustoupily novým, jež mají býti okrasou velkoměstského rázu Prahy. Tyto domy se již bourají nebo jsou zbořeny: čís. 474—I. v Kozní ulici «u Duchů», čís. 706—I. v Masné ulici, bývalý pivovar «u Celestýnů», číslo 524—II. v Ječné ulici, čís. 731—II. v Jungmannově ulici («u Hrdličků»), čís. 359—II. v Podskali («u Ježdíků»), čís. 582—II. v Krakovské ulici, čís. 1695—II. v téže ulici, čís. 469—II. v Lipové ulici, čís. 429—I. na Vyšehradě, čís. 397—II. na Oserově («u Prasátků»), čís. 828—II. na Václavském náměstí («u Papoušků»), čís. 597—II. ve Smečkách («u Vizínů»), čís. 351—II. v Podskali («u Mixů»), čís. 653—II. ve Štěpánské ulici, čís. 405, 406, 407, 408—I. v Rytířské ulici, čís. 335—I. v Divadelní ulici, čís. 271—I. v Zlaté ulici («u Dobřanských»), čís. 274—I. v Zlaté ulici («u červené boty»), čís. 251—I. v téže ulici, čís. 23—II. v Jungmannově třídě («u tří zlatých lilí»), čís. 521—II. v Ječné ulici, čís. 601—II. ve Smečkách («u Benjaminů»), čís. 875—II. v Jindřišské ulici («u zlatého křížku»), čís. 1183—II. nároží Lodecké a Klimentské ulice («u Richtků»), čís. 850—II. na Příkopech («u červené růže»), čís. 851—II. na Příkopech («u kamenného stolu»), čís. 334—II. v Podskalské ulici («u Císařských»), čís. 339—II. v Kočičí ulici, čís. 995—II. na Senovážném náměstí, čís. 1073—II. nároží Zlatnické ulice a Poříče («u Jelinků»), čís. 38, 39, 40 a 41—II. nároží Mostecké ulice a Radeckého náměstí.

Hs.

Zprávy o spisech.

Staročeská báseň o Laurinovi a její originál. Napsal K. Černý. V programu c. k. české vyšší školy reálné v Pardubicích 1893.

Diplomatické vyjednávání mezi dvorem Vídeňským a Ruským na počátku války sedmileté roku 1757. Podává Frant. Zdráhal. Ve zprávě c. k. vyššího českého gymnasia na Novém městě v Praze 1893. Obě pojednání uvádíme, abychom připomenuli, že naše žádost za zaslání programů školních byla nepovšimnuta, neboť jsme jediného neobdrželi. Živý to zajisté zájem!

On...

Hrad Fridštejn. Sepsal J. V. Šimák. V Turnově 1893. Str. 28 v 8. S mravenčí píli sneseny tu všechny doklady, ze kterých sepsány dějiny hradu a panství tohoto. Původ hradu neznám; klade se do 13. až zač. 14. st. Prvními pány fridštejnskými byli pánové z Dražic. Nyní jest v ssutinách, které loňského roku zakoupil okrašlovací spolek turnovský. Dále jest položen popis hradu, jak za stara býval a jak jest nyní, což dle přiloženého plánu (dle rysu z r. 1838.) zajímavě jest sledovati. Na konci vzpomíná spisovatel ctihodné památky fridštejnského kronikáře, Jana Cejnara a Beneše Knüpfera, proslulého malíře českého. Přáli bychom podobných popisů i jiným místům.

Hs.

Paměti o hradu Valdštejnu z pera Jos. Pekaře vyšly ve Zprávě o činnosti musejního komitétu a stavu musea turnovského za léta 1890.—1892. Str. 52 v 8. V Turnově. Nelze nám tu podrobně rozebíratí jmenovaný článek, který s obvyklou spisovatelí zevrubností a přece poutavě jest podán. Zvláště vítán bude návštěvníkům tohoto památného hradu, který vznikl nejspíše na sklonku vlády krále Přemysla II.; odtud datuje se vznik záhy rozvětveného rodu, který proslul v dějinách naší vlasti, a jenž jedním členem svým zasáhl mocně v dějiny evropské. Od r. 1582. jmenuje se Valdštejn zříceninou pustnoucí očiividně. II. Zpráva musejní poučuje nás o stavu sbírek čilého musea, které má na 2434 předměty. Posléze uvedena jsou jména četných dárců, což jistě svědčí o veliké přízni, a té museum v Turnově zasluhuje plnou měrou.

Hs.

Daniel Fetter: Islandia aneb krátké vypsání ostrova Islandu, vytištěné od Daniele Michálka v Praze 1673. Vydává Dr. Ceněk Zíbrt. Praha 1894. str. 41. Pečlivé vydání to spořízeno jest dle vzácného výtisku musejního a jest zajímavo po stránce kulturně historické i zeměpisné. O cestopise tomto, ve kterém se popisuje obšírně příjezd na Island, příhody a nehody tam zažitě, obyčeje a mravy, zkazky a názory při tom pozorované, živým a přece prostým slohem, možno říci, že jest takorůka znova objeven a kdyby byl beze vsí ceny kulturně historické, což ovšem nelze tvrditi, zůstane platným příspěvkem ke staročeské literatuře cestopisné. Sv.

Zprávy o časopisech.

Věstniku národopisné výstavy československé v Praze vyšlo čís. 6.—11. s tímto obsahem: Pozvání na sjezd odborů a přátel národopisu v Praze. — Resoluce a usnesení přijatá na sjezdu ve Hlinsku. — Modely venkovských stavení od F. A. Šuberta. — Návrh programu vydaný odborem pro obslužení oddělení evanjelického a dokončení Kubovy cesty za písní českou. — Jednatelská a pokladní zpráva hlavního výboru. — K ruchu výstavkovému jest název článku, ve kterém se uvažuje o výstavkách doposud pořádaných. Mimo to jsou tu otisknuty stanovy národopisné společnosti československé v Praze a resoluce přijatá na schůzi svatováclavské. Pavel Papáček v podrobném článku, provázeném 4 obrázky dává návod, jak hotoviti mapy plastické. Neméně důležitá jest i stať z oddělení zeměpisného. Činnost studentstva v akademickém ústředním odboru vypisuje MUC. Fr. Hamza. Na několika místech pojednáno též o posavadní akci finanční a příspěvcích k fondům. V rubrice činnost venkova dočítáme se podrobných a zajímavých zpráv o sběratelském úsilí a výstavkách odborů i o sjezdech Sledovati ruch národopisný před blížící se již výstavou bez Věstniku nelze. Konečně připomínáme, že redakci Věstníka převzal Vladimír Hradečný. —Skp.—

Časopis Matice moravské. Redaktoři: Vinc. Brandl a Fr. Bartoš. Roč. XVII. Brno 1893. Z pestrého obsahu ročníku tohoto uvádíme: Dvě moravské pověsti o císaři Josefu a o Ječmínkovi z péra Fr. Bartoše. Jos. Čvrček na základě archívalní popisuje knihy a právo horenské při městě Bzenci nově založené r. 1558. Jos. Čížmártův článek: O lidovém lékařství na Moravě jest vitaným příspěvkem. V. Capek v důkladné stati promlouvá o příspěvcích k lidovému názvosloví ornithologickému z Moravy, které mluvu obohacují a jsou nevyčerpatelným i přirozeným zdrojem pro názvosloví vědecké. Zajímavý jsou V. Houdkovy pověsti o černokněžnících a jejich výklad; domněnka o slovanském kněžství černokněžníků tím padá. Archívní rozhled, pořádaný Fr. Kameníčkem, vyznamenává se bohatostí i důkladností. P. K. Konrád popisuje druhý, vícehlasý kancionál moravský z Bzence, psaný v l. 1824—30. Pozoruhodný a velmi cenný je článek Fr. Pastrnka: Nový pramen o svatém apoštolu slovanském Cyrillovi. Pekařovo důkladné pojednání o kandidaturách krále Přemysla II. (neradi vidíme zbytečného Otakara) na německý trůn vyhovuje nejpřísnějším požadavkům a jest skutečným obohacením historické literatury naší. Popelkova: Cizí slova v řeči lidové dojdou pravého ocenění teprve při studiu linguistickém. V. Prasek probírá otázku, kdy odpadlo Prudnicko od diecese olomoucké? Fr. J. Rypáček podává zajímavě psaný život a působení Jos. Chmely, spisovatele a buditele na rooletou paměť narozenin jeho. Rozletité kapitoly ze starého místopisu a dějin ročtův od Aug. Sedláčka poslouží historiku znamenitě F. A. Slavík předvádí nám na mysl smutnou kapitolu a to zaniklé osady na pánství brtnickém. Mimo to líčí literární činnost Řehoře Volného. V. Spitzner popisuje horu Praděd. Jos. Válek v práci: Kronika Sázavská a zpráva její k r. 1126. zkoumá politické pozadí bitvy svedené u Chlumce onoho roku. Umělecké a vědecké zprávy obsahují celou řadu drobných příspěvků od Jar. Janouška, A. Rezka, F. A. Slavíka a Fr. Šilhavého — Předplatné 2 zl. 60 kr. jest jistě mírné. —Mir.—

Podhořan v č. 19. uveřejňuje počátek článku: »Z paměti Jiříka Danielisa, souseda solnického«, od Karla Diviše. — J. Danielis narodil se r. 1737., a tu zápisky z vlastního pozorování psané mají svou cenu i zajímavost. — **Slanské Světlo** v 17. a 19. čís. podává »Drobnosti z novostražeckých pamětí«, psané Jindřichem Michálkem. — **Hlasy od Blaníka** v č. 19. a 20. přinesly pěkný článek topografický »Chotýšany a okolí«. — **Vyškovské noviny** v č. 19. mají stať: »Z domácí knihy fary Telnické.« (Zápisky faráře Křídlovského) Vypisuje se vpád Francouzů na Moravu 19. list. 1805. — V poličské **Jitřence** uveřejňuje M. Hájek zápisy »Z knihy zdejšího purkm úřadu od r. 1432« a to v příloze v č. 18., 19. a 20. Pokračování bude následovati. — **Chrudimské Listy** č. 19. přinesly článek »Ze soudní síně našich předků« od B. V. Konečného, v němž kromě úvodu o staročeském soudnictví podáno jest několik sporů ze 16. a 17. st. Sk.

Zprávy časové.

Na počesť slavného osteologa prof. J. N. Woldřicha měla Společnost př. st. č. v Pr. schůzi dne 16. listopadu. Starosta spolku arch. Jan Zeyer uvítal prof. Woldřicha, žádaje téhož, by sympathie své ke spolku našemu zachoval. Prof. Woldřich potěšen, slíbil, že milerád přispěje radou i prací svou. Po té přednášel red. J. Soukup o výzkumných pracích na hradištích českých, dotknuv se tu prací prof. Woldřicha, jehož příchodem do Čech bude, doufáme, navždy skončeno ono smutné, nevědecké počínání s materiálem osteologickým.

Národopisné společnosti československé v Praze dostalo se hned při samém počátku činnosti velikomyslného daru od p. hraběte Arnošta Sylvy-Taroucy a choti jeho, rozené Nostitzové, propůjčením nádherného paláce na Příkopech k umístění sbírek. Jest nyní na Společnosti, aby se chopila práce tak usilovně, by založení musea, které dle stanov jest 7. bodem v prostředcích spolku, bylo prvním. Základ k tomu jest; nutno též dáti se do práce ihned, snášeti a svážeti vše. Na výběr jest času dosti. Sbíratí vše, ničeho nepodceňovati a ničeho nedati na sliby, jest prvním pravidlem každého musea. Pak jest, jakož každý vlastenec Společnosti přeje, zabezpečeno. Ch.

O t á z k y.

Otázky z druhého čísla byly přehlédnuty. Jen první otázku zodpověděl p. Josef Cyterák, správce školy ve Vel. Čičovicích.

Opakujeme tedy žádost svou za laskavé odpovědi na otázky v obou číslech předešlých a na tyto:

Chodí se někde v adventě nebo zvláště jen o sv. Mikuláši s maškou, podobnou koni? Jestliže ano, podejte popis její a celého průvodu. Kdo by si přál širšího návodu, obrať se přímo na redakci. J. Soukup.

Kde posud užívá mládež místo bruslí železných hnátů zvířecích (ovčích, kozích nebo hovězích)? Vítány též zprávy starých pamětníků. Boř. Čihák.

Kdo ví o podlaze ze zvířecích kostí?

M. Bláha.

Odpovědi buďtež zasílány redakci.

Redaktor Jan Soukup. — Nákladem Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Tiskem Fr. Šimáčka v Praze.